

CONFORM CU ORIGINALUL



Parlamentul României
Senat

ÎNTREBARE PARLAMENTARĂ

Adresată: Domnului Nicolae-Ionel CIUCĂ, prim-ministru al României
Domnului Lucian Nicoae BODE, ministru al Afacerilor Interne

De către: Senator Ionuț NEAGU, membru al Comisiei pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități

Circumscripția electorală: nr. 15 Covasna

Grupul parlamentar: Alianța pentru Unirea Românilor

Data: 09/11/2022

Obiectul întrebării: *Modificarea actelor Guvernului României pentru redarea foremei corecte românești a toponimului Bălvăniș (Băile Bălvăniș) în locul formei hibride neromânești Balvanyos (Băile Balvanyos) folosit pentru stațiunea din comuna Turia, județul Covasna*

Stimate domnule prim-ministru,

Stimate domnule ministru,

Academia Română, prin președintele său, domnul Acad. Ioan-Aurel POP, ne-a adus oficial la cunoștință punctul de vedere al celui mai înalt for științific al țării și națiunii în legătură cu subiectul care face obiectul prezentei întrebări parlamentare.

Așa cum bine cunoașteți, în raza comunei Turia din județul Covasna se află stațiunea balneoclimaterică permanentă **Balvanyos (Băile Balvanyos)**. Toponimul utilizat pentru această stațiune, inclusiv în actele oficiale, ridică un șir de semne de întrebare legate de aspecte practice, precum și de conformitatea cu normele ortografice și ortoepice ale limbii române literare stabilite de Academia Română.

Balvanyos (pronunțat **Balvanioș**, cu accentul pe prima silabă și palatalizarea lui N) este singurul toponim din județul Covasna și din România, în general, care, în uzul oficial al limbii române este pronunțat altfel decât este redat grafic. De fapt, în acest caz avem de a face cu un toponim redat doar într-o formă străină, amintind de cea maghiară, fără ca să existe o formă românească scrisă și pronunțată conform normelor ortografice și ortoepice stabilite de Academia Română. Precizăm că în limba maghiară forma corectă a toponimului este **Bálványos**, cu utilizarea repetată

a grafemului accentuat **Á**, pentru a se evita citirea lui **A** ca **O**, conform regulilor de alternanță fonetică ale limbii maghiare. Astfel, forma **Balvanyos** aflată în uzul oficial nu este deloc românească, dar nici pe deplin maghiară, prezentând un caz de hibridizare, de amestec lingvistic derutant și păgubos, în opinia noastră.

Această formă prezintă dificultăți în sensul pronunțării literei **S** ca **Ș**, a literei **Y** ca **I** și a literei **N** ca **Ń**, în condițiile în care normele stabilite de Academia Română admit folosirea literei **Y** doar în unele nume de locuri străine și nu permit atribuirea pentru literele **N** și **S** din alfabetul limbii române a altor valori fonetice decât cele general cunoscute.

Forma **Balvanyos** apare în diverse acte oficiale: legi, hotărâri de guvern, ordonanțe, ordine de ministru, acte ale organelor puterii locale de stat (de exemplu, în *Legea nr. 526/2003*, *Legea nr. 5/2000*, *HG nr. 852/2008 care aprobă lista localităților atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local*, *Ordonanța guvernului nr. 3/2008*, *Ordinul ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 141/2016 etc.*). De asemenea, forma **Balvanyos** este utilizată în cartografia națională, inducând ideea unei identități străine a locului.

Ca locuitor în județul Covasna, bun cunoscător al locurilor, și senator ales în Parlamentul României de către românii din acest județ constat că în cazul locului în care este amplasată stațiunea balneoclimaterică permanentă Balvanyos (Băile Balvanyos) vorbitorii de limbă română au folosit în timpuri mai vechi forma românească a toponimului – **Bălvăniș**. Această formă românească poate fi întâlnită uneori și în vorbirea curentă a locuitorilor români din județele Covasna și Harghita, ca dovadă că memoria lor istorică nu a fost ștearsă complet.

Se pare că acest toponim vechi românesc (nume propriu) – **Bălvăniș** – provine de la numele românesc popular, regional și comun **bălván** (cu variantele: **balvan**, **bălván**, **bulvan**, **bolvan**), care este definit în Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX) astfel: "*1 Butuc mare de lemn. 2 Bârnă. 3 Trunchi de arbore, curățat de ramuri pentru a fi tăiat în joagăr; buștean. 4 Bârnă la teascul de ulei. 5 Fiecare dintre bârnele care se pun orizontal pe fundamentul casei pentru a susține stâlpii caselor țărănești*".

Observăm că substantivul comun **bălván/bălván/balvan** este productiv în ceea ce privește toponimia românească. Astfel, întâlnim în județul Mehedinți toponimul **Bălvănești** (comuna **Bălvănești** cu localitățile componente **Bălvănești** și **Bălvăneștii de Jos**), iar în partea occidentală a regiunii istorice Banat întâlnim toponimul **Balvaniște** (**Malo Balvaniște** și **Veliko Balvaniște**).

Dorim să exprimăm opinia că vechiul toponim românesc **Bălvăniș**, care nu a fost eliminat completamente din uzul curent al limbii române, merită să fie reabilitat și adus în uzul administrativ oficial, ca formă românească originară care nu afectează în niciun fel dreptul concetățenilor de limbă maghiară de a folosi în limba lor maternă o altă formă consacrată. De altfel, toate minoritățile din România au dreptul legal de a folosi în limbile lor materne nume și denumiri istorice și consacrate, care, în mod evident, pot diferi și de cele mai multe ori diferă de formele românești. Astfel, denumirea stațiunii balneoclimaterice permanente

Balvanyos în limba germană este **Bad Götzenburg**. *Mutando mutandis*, tocmai acest drept trebuie să le fie aplicat și vorbitorilor de limbă română din România, astfel încât acestora să nu li se impună nume și denumiri străine sau hibride.

În cadrul Institutului de Filologie Română "Alexandru Philippide" al Academiei Române există un Departament de toponimie care nu doar repertoriază tezaurul toponimic al României și al românilor extrafrontalieri din vecinătate și Balcani, dar poate formula recomandări oficiale adresate autorităților de stat în ceea ce privește normele ortografice și ortoepice în cazul toponimelor din țară, precum și în cazul unor toponime din afara țării care au forme românești consacrate.

Astfel, am solicitat Academiei Române un punct de vedere oficial asupra corectitudinii toponimului **Balvanyos** din perspectiva normelor ortografice și ortoepice ale limbii literare române, precum și un punct de vedere asupra posibilității și oportunității admiterii în uzul oficial al limbii române a toponimului românesc **Bălvăniș** ca urmare a recomandărilor oficiale formulate de către Academia Română.

Academia Română ne-a prezentat următorul răspuns oficial:

"Ca urmare adresei dumneavoastră nr. 77/8.06.2022, prin care solicitați punctul de vedere al Academiei Române cu privire la forma corectă a toponimului Balvanyos (Băile Balvanyos) din comuna Turia, județul Covasna, vă trimitem următorul răspuns:

Principiul general în toponimia românească este acela că toate localitățile din România trebuie să aibă nume românești, cu forme specifice grafiei românești. Forma Balvanyos (ungurește ar fi cu accente ascuțite pe cele două vocale "a") nu este nici ungurească și nici românească și nu corespunde normelor ortografice și ortoepice ale limbii române. În limba română, nu există grupul "ny" (indiferent de felul pronunțării lui), iar consoana "s" nu se pronunță niciodată "ș". Prin urmare, localitatea respectivă trebuie să aibă și un nume românesc, alături de cel maghiar (Bálványos) și german (Bad Götzenburg), așa cum se întâmplă cu foarte multe așezări din Transilvania. Propunerea de a da sau de a reda acestei localități și un nume românesc, în cazul de față cel de "Bălvăniș" (cu accentul specific limbii române și nu limbii maghiare), este corectă și recomandăm Parlamentului României să o pună în aplicare.

Nu are rost să ne încurcăm în savante excursuri filologice. Regula este clară: fiecare localitate din România trebuie să aibă nume adecvate în limba română, scrise după specificul acestei limbi. Alături de aceste nume românești pot fi folosite, acolo unde este cazul, și numele localităților din limbile minorităților".

Având în vedere cele prezentate mai sus, sesizăm oficial Guvernul României asupra cazului, și vă rugăm respectuos să ne transmiteți:

1. Lista completă a actelor în vigoare ale Guvernului României și ale tuturor ministerelor, departamentelor, agențiilor de stat sau ale altor structuri

guvernamentale în care apare toponimul hibrid Balvanyos (Băile Balvanyos), indiferent de nivelul și caracterul acestor acte.

2. În ce termene ar putea Guvernul și celelalte autorități emitente să modifice aceste acte în sensul înlocuirii forme hibride Balvanyos cu forma românească veche și încă uzuală, recomandată și de Academia Română – Bălvăniș (Băile Bălvăniș). Exprimăm opinia că aceste intervenții reparatorii trebuie să se încheie până la sfârșitul anului curent.
3. Câte indicatoare rutiere există în România și unde anume pe care este redată forma neromânească a toponimului Balvanyos (Băile Balvanyos).
4. În ce termen pot fi înlocuite aceste indicatoare rutiere cu altele noi care să redea forma românească veche și încă uzuală, recomandată și de Academia Română – Bălvăniș (Băile Bălvăniș).

Orice alte informații tangente cu acest subiect sunt binevenite.

Cu respectul cuvenit,

Senator Ionuț NEĂGU,
ales în circumscripția nr. 15 Covasna